

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 146/2020-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 2. apríla 2020 v senáte zloženom z predsedníčky Jany Baricovej (sudkyne spravodajkyne) a zo sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť sťažovateľky obchodnej spoločnosti ■ chodoslovenská distribučná, a. s., Mlynská 31, Košice, IČO 36 599 361, zastúpenej advokátskou kanceláriou KVASŇOVSKÝ & PARTNERS | ADVOKÁTI s. r. o., Dunajská 32, Bratislava, v mene ktorej koná JUDr. Miloš Kvasňovský, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 3 Co 105/2016 z 23. februára 2017 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Cdo 53/2018 z 27. marca 2019 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť obchodnej spoločnosti Východoslovenská distribučná, a. s.,
o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého rozhodnutia a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 26. júla 2019 doručená ústavná sťažnosť obchodnej spoločnosti Východoslovenská distribučná, a. s., Mlynská 31, Košice, IČO 36 599 361 (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 3 Co 105/2016 z 23. februára 2017 (ďalej aj „napadnutý rozsudok“) a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 1 Cdo 53/2018 z 27. marca 2019 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a priložených príloh vyplýva, že žalobou podanou Okresnému súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) 28. júla 2014 sa [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „žalobca v 1. rade“) a [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „žalobkyňa v 2. rade“ alebo spolu aj „žalobcovia“) domáhali proti sťažovateľke (žalovanej) vydania rozsudku, ktorým by okresný súd určil, že výpoveď z 25. apríla, ktorou sťažovateľka podľa § 711 ods. 1 písm. a) Občianskeho zákonníka vypovedala žalobcom nájom bytu, je neplatná. Žalobcovia v žalobe uviedli, že medzi žalobcom v 1. rade a právnou predchodkyňou sťažovateľky – [REDAKOVANÉ], bola 22. decembra 2000 uzatvorená nájomná zmluva na dobu neurčitú, predmetom ktorej bol prenájom bytu (ďalej len „nájomná zmluva“). Od roku 2005 užíva byt aj žalobkyňa v 2. rade ako manželka žalobcu v 1. rade. Sťažovateľka výpoveď z nájmu bytu odôvodnila tým, že nutne potrebuje realizovať svoju podnikateľskú činnosť v celej budove vrátane priestorov, ktoré sú predmetom nájmu v zmysle nájomnej zmluvy, čo je podľa názoru žalobcov v rozpore s výpovedným dôvodom podľa § 711 ods. 1 písm. a) Občianskeho zákonníka, ktorý ustanovuje, že prenajímateľ môže vypovedať nájom bytu, ak prenajímateľ potrebuje byt pre seba, manžela, pre svoje deti, vnukov, zaťa alebo nevestu, svojich rodičov alebo súrodencov.

3. Sťažovateľka sa v predmetnom konaní bránila tým, že:

- priestory, ktoré sťažovatelia užívajú, sa nachádzajú v administratívnej budove, a nie sú bytom v zmysle § 2 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o vlastníctve bytov“), ktorý ustanovuje, že bytom sa na účely tohto zákona rozumie miestnosť alebo súbor miestností, ktoré sú rozhodnutím stavebného úradu trvalo určené na bývanie a môžu na tento účel slúžiť ako samostatné bytové jednotky;

- pre neexistenciu takéhoto rozhodnutia stavebného úradu, resp. pre neexistenciu bytu, je nájomná zmluva absolútne neplatná;

- žalobkyňa v 2. rade nie je aktívne legitimovaná na podanie žaloby.

4. Okresný súd rozsudkom sp. zn. 36 C 153/2014 z 24. novembra 2015 rozhodol, že výpoveď z 25. apríla 2014, ktorou sťažovateľka vypovedala žalobcom nájom bytu, je neplatná. Okresný súd v rámci vykonaného dokazovania, vychádzajúc z výpovede žalobcu v 1. rade na pojednávaní konanom 24. februára 2015, ktorý uviedol, že predmetný byt pôvodne patriaci Mestskému stavebnému podniku v Košiciach mal charakter služobného bytu a že od roku 1972 v ňom bývali rodičia žalobcu v 1. rade, ktorí pre tento podnik pracovali; z rozsudku Mestského súdu v Košiciach sp. zn. 11 C 940/1991 z 26. novembra 1991, v ktorom uviedol, že Miestny úrad mestskej časti Košice-Juh svojím podaním z 25. septembra 1991 konštatoval, že predmetný byt má charakter bytu podnikového, služobného; ako aj z ďalších dôkazov zistil, že nehnuteľnosť užívaná žalobcami na základe nájomnej zmluvy je bytom. Daný fakt akceptovala aj právna predchodkyňa sťažovateľky. Skutočnosť, že v katastri nehnuteľnosti je nehnuteľnosť, kde sa tento byt nachádza, evidovaná ako budova – druh stavby „iná budova“, a nie ako „bytový dom“, nemá podľa názoru okresného súdu po právnej stránke žiadny vplyv na zistený charakter časti nehnuteľnosti ako bytu. Katastrálny úrad nerozhoduje o charaktere nehnuteľnosti a v zásade plní iba evidenčnú funkciu, prípadne iné zákonné funkcie.

4.1 Podľa názoru okresného súdu nájomná zmluva obsahuje všetky podstatné náležitosti a bola uzavretá platne. Z obsahu § 711 ods. 1 písm. a) Občianskeho zákonníka vyplýva, že prenajímateľ by mohol dať nájomcovi výpoveď iba v prípade, že by byt potreboval pre seba, manžela, pre svoje deti, vnukov, zaťa alebo nevestu, svojich rodičov

alebo súrodencov. Uvedené zákonné ustanovenie ani iné zákonné ustanovenia nedávajú sťažovateľke oprávnenie vypovedať nájomnú zmluvu na účel realizácie svojej podnikateľskej činnosti. Výpoveď nájmu bytu je v rozpore s § 685 ods. 1 poslednou vetou Občianskeho zákonníka a § 711 ods. 1 písm. a) Občianskeho zákonníka, preto je podľa § 39 Občianskeho zákonníka neplatná.

4.2 Okresný súd zároveň konštatoval, že žalobcovia ako manželia sú podľa § 704 ods. 1 Občianskeho zákonníka spoločnými nájomcami bytu patriaceho sťažovateľke. Nájomný vzťah vznikol medzi pôvodným vlastníkom nehnuteľnosti ako prenajímateľom a žalobcom v 1. rade ako nájomcom na základe nájomnej zmluvy. Neskôr sa prenajímateľom v danom právnom vzťahu nadobudnutím vlastníctva k príslušnej nehnuteľnosti stala sťažovateľka, a to podľa § 680 ods. 2 Občianskeho zákonníka.

5. Na základe odvolania sťažovateľky, v ktorom opakovaním argumentov uvedených v bode 3 tohto uznesenia namietala, že rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci, krajský súd napadnutým rozsudkom rozsudok okresného súdu ako vecne správny potvrdil. V odôvodnení svojho rozhodnutia krajský súd konštatoval, že pokiaľ bola v občianskoprávnom konaní právoplatne vyriešená určitá otázka hmotnoprávneho vzťahu účastníkov, je súd v inom konaní, v ktorom má tu istú otázku posúdiť ako prejudiciálnu, viazaný jej skorším posúdením (R 3/2013). Keď Mestský súd v Košiciach rozsudkom sp. zn. 11 C 940/1991 z 26. novembra 1991 zrušil právo rodičov žalobcu v 1. rade užívať dvojizbový podnikový byt (v ktorom žalobcovia dosiaľ bývajú), definoval charakter súboru miestností slúžiacich na bývanie ako byt. V predmetnom konaní sťažovateľka nepreukázala opak a v tomto smere je jej odvolacia námietka týkajúca sa neexistencie bytu v zmysle § 2 ods. 1 zákona o vlastníctve bytov právne irelevantná a ničím nepreukázaná. Bez právneho významu sú aj ďalšie odvolacie námietky sťažovateľky týkajúce sa absolútnej neplatnosti nájomnej zmluvy, keďže sťažovateľka (právnická osoba) nemôže uplatniť výpovedný dôvod v zmysle § 711 ods. 1 písm. a) Občianskeho zákonníka, ako aj nedostatku aktívnej legitímácie žalobkyne v 2. rade, a to s odkazom na 704 ods. 1 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého ak sa niektorý z manželov stal nájomcom bytu pred uzavretím manželstva, vznikne obom manželom spoločný nájom bytu uzavretím manželstva.

6. Proti rozsudku krajského soudu stěžovatelka podala dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. a) a c) Civilného sporového poriadku (účinného od 1. júla 2016, ďalej aj „CSP“), v ktorom uviedla, že v danom spore súdy nižších inštancií opomenuli zohľadniť rozhodnutie Obvodného národného výboru Košice-Juh (odbor výstavby) sp. zn. 838/284/72 z 22. marca 1972, ktoré povolilo uviesť budovu označenú ako „Prevádzková a administratívna budova MSP“ do trvalého užívania, a v ktorom nie je žiadna zmienka o účelovom určení sporného priestoru v danej nehnuteľnosti na bývanie. Stěžovateľka opätovne vyslovila presvedčenie, že keďže predmetom nájmu nebol byt, ako ho definuje § 2 ods. 1 zákona o vlastníctve bytov, v konaní nešlo o neplatnosť výpovede nájmu bytu podľa § 711 ods. 6 Občianskeho zákonníka, ale o určenie, že došlo k zániku nájmu podľa § 677 Občianskeho zákonníka, teda všeobecnej úpravy skončenia nájmu, čo súdy nižších inštancií neposúdili správne.

7. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie stěžovateľky odmietol podľa § 447 písm. f) CSP. V odôvodnení svojho rozhodnutia najvyšší súd konštatoval, že stěžovateľka síce formálne uviedla, že prípustnosť dovolania uplatňuje podľa § 421 ods. 1 písm. a) a c) CSP, avšak v dovolaní neoznačila konkrétnu právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil nesprávne. Podľa názoru najvyššieho súdu si stěžovateľka dostatočne neuvedomuje rozdiel medzi neexistenciou rozhodnutia stavebného úradu ako predpokladu toho, aby určité miestnosti mohli byť predmetom občianskoprávnych vzťahov (resp. civilnoprávnych vzťahov, pozn.) ako byt, a situáciou, kedy deklarovaný charakter bytu z nejakého dôvodu (napr. skartácia, strata rozhodnutia stavebného úradu a pod.) nie je možné preukázať. Námietka stěžovateľky, že došlo k zániku nájmu v zmysle § 677 Občianskeho zákonníka, je právne bezvýznamná. Zo súdneho spisu totiž jasne vyplýva, že predmetom konania bola neplatnosť výpovede z nájmu bytu podľa § 711 ods. 6 Občianskeho zákonníka, a nie určenie, že došlo k zániku nájmu v zmysle § 677 Občianskeho zákonníka. Rozhodnutie odvolacieho súdu na riešení tejto otázky nespočívalo, t. j. nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu.

8. S uvedenými závermi krajského súdu stěžovateľka nesúhlasí a v ústavnej sťažnosti uvádza, že vzhľadom na ústavne nekonformnú interpretáciu § 118 ods. 2 Občianskeho zákonníka, § 2 ods. 1 zákona o vlastníctve bytov v spojení s § 43b ods. 4, § 76 ods. 1, § 82 a § 85 ods. 1 zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom

poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „stavebný zákon“), § 685 a nasl. Občianskeho zákonníka, § 137 písm. c) CSP, resp. § 80 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku účinného v čase podania žaloby (ďalej aj „OSP“) považuje napadnutý rozsudok krajského súdu za jednostranný, arbitrárny a zjavne neodôvodnený v takom rozsahu, že ním došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie. Podľa názoru sťažovateľky posudzovanie, či určité miestnosti vôbec môžu slúžiť na trvalé bývanie, patrí stavebnému úradu. Kolaudačné rozhodnutie na priestory, ktoré sú predmetom užívania zo strany žalobcov na trvalé bývanie, nebolo vydané. Otázka právneho posúdenia charakteru prenajímaných priestorov vychádzala v čase rozhodovania Mestského súdu v Košiciach z absolútne iného právneho stavu než otázka právneho posúdenia v čase rozhodovania okresného súdu a krajského súdu, preto ani nemohla predstavovať právoplatne vyriešenú prejudiciálnu otázku vo vzťahu k predmetu sporu v napadnutom konaní. Dôkazné bremeno kladené krajským súdom na sťažovateľku je zjavne neprimerané. Okresný súd a krajský súd na zistený skutkový stav nesprávne aplikovali legálnu definíciu pojmu „byt“ v zmysle § 2 ods. 1 zákona o vlastníctve bytov, pričom práve výklad tohto pojmu bol kľúčový pre posúdenie charakteru žalobcami užívaných priestorov, platnosti nájomnej zmluvy, existencie naliehavého právneho záujmu, ako aj rozhodnutie vo veci samej.

9. Vo vzťahu k napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu sťažovateľka v ústavnej sťažnosti uviedla len to, že podaním dovolania splnila podmienku ustanovenú § 53 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (účinného do 28. februára 2019), a teda ústavný súd je oprávnený vo veci konať.

10. Vzhľadom na uvedené sťažovateľka v petite ústavnej sťažnosti navrhuje, aby ústavný súd po prijatí veci na ďalšie konanie vo veci samej nálezom vyslovil porušenie jej základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu a napadnutým uznesením najvyššieho súdu, aby napadnutý rozsudok krajského súdu a napadnuté uznesenie najvyššieho súdu zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie a aby sťažovateľke priznal náhradu trov konania.

II.

Relevantná právna úprava a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu

11. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

12. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

13. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

14. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

15. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovel žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

16. Právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity, v zmysle ktorého ústavný súd o porušení základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd rozhoduje len v prípade, ak je vylúčená právomoc všeobecných súdov, alebo v prípade, ak by účinky výkonu tejto právomoci všeobecnými súdmi neboli zlučiteľné s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1 ústavy) vyplýva, že ústavný súd nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, ktorých sústavu završuje najvyšší súd (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Pri uplatňovaní právomoci podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by ním vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 19/02, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05). Úlohou ústavného súdu rovnako nie je chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01).

17. Ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti uprednostňuje materiálne poňatie právneho štátu, ktoré spočíva okrem iného na interpretácii právnych predpisov z hľadiska ich účelu a zmyslu, pričom pri riešení (rozhodovaní) konkrétnych prípadov sa nesmie opomínať, že prijaté riešenie (rozhodnutie) musí byť akceptovateľné aj z hľadiska všeobecne ponímanej spravodlivosti (m. m. IV. ÚS 1/07, IV. ÚS 75/08, I. ÚS 57/07, I. ÚS 82/07, IV. ÚS 182/07). Všeobecný súd pri svojom rozhodovaní nie je doslovným znením zákonného ustanovenia viazaný absolútne. Môže, dokonca sa musí od neho (od doslovného znenia právneho textu) odchýliť v prípade, ak to vyžaduje účel zákona, systematická súvislosť alebo požiadavka ústavou súladného výkladu zákonov a obdobných všeobecne záväzných právnych predpisov (čl. 152 ods. 4 ústavy). Samozrejme, i v týchto prípadoch sa

musí vyvarovať svojvôle (arbitrárnosti) a svoju interpretáciu právnej normy musí založiť na racionálnej argumentácii (m. m. III. ÚS 72/2010). V prípadoch nejasnosti alebo nezrozumiteľnosti znenia ustanovenia právneho predpisu alebo v prípade rozporu tohto znenia so zmyslom a účelom príslušného ustanovenia, o ktorého jednoznačnosti niet pochybnosti, možno uprednostniť výklad *e ratione legis* pred doslovným gramatickým (jazykovým) výkladom. Viazanosť štátnych orgánov v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy totiž neznamená výlučnú a bezpodmienečnú nevyhnutnosť doslovného gramatického výkladu aplikovaných zákonných ustanovení. Ustanovenie čl. 2 ods. 2 ústavy nepredstavuje iba viazanosť štátnych orgánov textom, ale aj zmyslom a účelom zákona (III. ÚS 341/07). Ústavne konformný výklad je príslušný orgán verejnej moci povinný uplatňovať vo vzťahu ku všetkým účastníkom konania a zároveň garantovať ich primeranú rovnováhu tak, aby bolo rozhodnutie v predmetnej veci akceptovateľné z hľadiska požiadaviek vyplývajúcich jednak z ústavy, ako aj medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách, ktorými je Slovenská republika viazaná.

III.

Posúdenie veci ústavným súdom

III.1 K namietanému porušeniu základných práv sťažovateľky podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu

18. Krajský súd napadnutým rozsudkom potvrdil rozsudok okresného súdu, ktorým rozhodol, že výpoveď z 25. apríla 2014, ktorou sťažovateľka vypovedala žalobcom nájom bytu, je neplatná (body 4, 4.1, 4.2 a 5).

19. Ústavný súd konštatuje, že v danej veci je dvojmesačná lehota na podanie ústavnej sťažnosti proti napadnutému rozsudku krajského súdu vyplývajúca z § 124 zákona o ústavnom súde vzhľadom na dátum doručenia písomného vyhotovenia uznesenia najvyššieho súdu (27. mája 2019) sťažovateľke zachovaná.

20. Formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom spravodlivého súdneho konania podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

21. Podstata základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy).

22. Súčasťou obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo strany konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Vyjadruje to aj znenie § 220 ods. 2 CSP, podľa ktorého v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa žalobca domáhal, aké skutočnosti tvrdil, aké dôkazy označil, aké prostriedky procesného útoku použil, ako sa vo veci vyjadril žalovaný a aké prostriedky procesnej obrany použil, jasne a výstižne vysvetlí, ako posúdil podstatné skutkové tvrdenia a právne argumenty strán, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, ktoré dôkazy vykonal, z ktorých dôkazov vychádzal a ako ich vyhodnotil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil, prípadne odkáže na ustálenú rozhodovaciu prax a dbá, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené stranou konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných stranami konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo strany konania na súdnu ochranu, resp. spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04).

23. [REDACTED] súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo vzťahu k čl. 6 ods. 1 dohovoru uvádza, že hoci tento článok zaväzuje súd, aby odôvodnil svoje rozhodnutie, neznamená to, aby na každý argument strany konania dal podrobnú odpoveď (rozsudok ESLP vo veci Van Hurk v. Holandsko z 19. 4. 1994, sťažnosť č. 16034/90, § 61). Otázku, či súd splnil svoju povinnosť odôvodniť rozhodnutie, možno posúdiť len so zreteľom na okolnosti daného prípadu. Rozsah, na ktorý sa povinnosť súdov odôvodniť svoje rozhodnutia vzťahuje, môže byť podľa povahy rozhodnutia rôzny. Medziiným, je potrebné zohľadniť aj rôznorodosť návrhov, ktoré strana konania môže podať na súdy, ako aj rozdiely existujúce v zmluvných štátoch v súvislosti s právnou úpravou, zvyklosťami, právnymi názormi a vynášaním a vyhotovovaním rozhodnutí (rozsudok ESLP vo veci Ruiz Torija a Hiro Balani v. Španielsko z 9. 12. 1994, sťažnosť č. 18390/91). Skutočnosť, že súd neprejedná každú podrobnosť tvrdenú stranou konania, nie je sama osebe v rozpore s požiadavkou spravodlivého prejednávania veci. Podstatné však je, aby sa neprehliadlo právo strany konania byť vypočutou a aby súd posúdil tvrdenia strany konania, hoci sa to explicitne neodráža v konečnom rozhodnutí (rozhodnutie č. 10153/82 z 13. 10. 1986, D. R. 49, s. 67, 74). Odvolací súd sa tiež v zásade môže obmedziť na prevzatie odôvodnenia nižšieho súdu (rozsudok ESLP vo veci Helle v. Fínsko z 19. 12. 1997, č. 20772/92).

24. Sťažovateľka považuje napadnutý rozsudok krajského súdu za jednostranný, arbitrárny a zjavne neodôvodnený vzhľadom na ústavne nekonformnú interpretáciu § 118 ods. 2 Občianskeho zákonníka, § 2 ods. 1 zákona o vlastníctve bytov v spojení s § 43b ods. 4, § 76 ods. 1, § 82 a § 85 ods. 1 stavebného zákona, § 685 a nasl. Občianskeho zákonníka, § 137 písm. c) CSP, resp. § 80 písm. c) OSP účinného v čase podania žaloby. Podľa názoru sťažovateľky otázka právneho posúdenia charakteru prenajímaných priestorov vychádzala v čase rozhodovania Mestského súdu v Košiciach z absolútne iného právneho stavu než otázka právneho posúdenia v čase rozhodovania okresného súdu a krajského súdu, preto ani nemohla predstavovať právoplatne vyriešenú prejudiciálnu otázku vo vzťahu k predmetu sporu v napadnutom konaní. Okresný súd a krajský súd na zistený skutkový stav nesprávne aplikovali legálnu definíciu pojmu „byt“ v zmysle § 2 ods. 1 zákona o vlastníctve bytov, pričom práve výklad tohto pojmu bol kľúčový pre posúdenie charakteru žalobcami užívaných priestorov, platnosti nájomnej zmluvy, existencie naliehavého právneho záujmu, ako aj rozhodnutie vo veci samej (bod 8).

25. Preskúmaním napadnutého rozsudku krajského súdu ústavný súd zistil, že obsahuje dostatok skutkových a právnych záverov, vychádzajúcich a nadväzujúcich na prvoinštančné konanie, pričom tieto závery krajského súdu nemožno považovať za svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené a nevyplýva z nich ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov (Občianskeho zákonníka, Občianskeho súdneho poriadku účinného do 30. júna 2016, Civilného sporového poriadku), ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu. Z odôvodnenia napadnutého rozsudku sa ústavný súd taktiež presvedčil, že krajský súd sa odvolacími námietkami sťažovateľky zaoberal v rozsahu, ktorý postačuje na konštatovanie, že dostala odpoveď na všetky podstatné okolnosti prípadu.

26. Ústavný súd konštatuje, že predmet konania pred všeobecnými súdmi je vo všeobecnosti vymedzený petitom návrhu na začatie konania (žaloby) a základ uplatneného nároku je určený skutkovými okolnosťami, ktorými je petit zdôvodnený. Niet žiadnych pochyb o tom, že v danom prípade bolo predmetom konania pred všeobecnými súdmi rozhodovanie o určení neplatnosti výpovede z 25. apríla 2014, ktorou sťažovateľka podľa § 711 ods. 1 písm. a) Občianskeho zákonníka vypovedala žalobcom nájom bytu. Tvrdenie sťažovateľky, že predmetom konania pred všeobecnými súdmi bolo rozhodovanie o určení neplatnosti nájomnej zmluvy, resp. rozhodovanie o určení neplatnosti výpovede podľa § 677 Občianskeho zákonníka, teda všeobecnej úpravy skončenia nájmu, sa nezakladá na pravde.

27. Podľa § 711 ods. 1 písm. a) Občianskeho zákonníka prenajímateľ môže vypovedať nájom bytu, ak prenajímateľ potrebuje byt pre seba, manžela, pre svoje deti, vnukov, zaťa alebo nevestu, svojich rodičov alebo súrodencov.

28. Podľa § 711 ods. 6 Občianskeho zákonníka neplatnosť výpovede môže nájomca uplatniť na súde do troch mesiacov odo dňa doručenia výpovede. Účinky výpovede nastanú až po nadobudnutí právoplatnosti rozhodnutia súdu, ktorým sa zamietne návrh na určení neplatnosti výpovede nájmu bytu.

29. V tejto súvislosti súdna prax dospela k názoru, že určovacou žalobou nie sú žaloby na určenie právnej skutočnosti, pri ktorých naliehavý právny záujem vyplýva z právneho predpisu (z § 711 ods. 6 Občianskeho zákonníka) a netreba ho osobitne preukazovať podľa § 80 písm. c) OSP [účinného do 30. júna 2016 – teraz § 137 písm. c) CSP, pozn.] (pozri rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 137/2003 z 30. apríla 2004). Výpovedný dôvod podľa § 711 ods. 1 písm. a) Občianskeho zákonníka môže uplatniť len prenajímateľ – fyzická osoba s tým, že vo výpovedi je potrebné uviesť, v prospech ktorej fyzickej osoby potrebuje prenajímateľ byt na bývanie a uspokojovanie vlastných bytových potrieb. Prenajímateľ – právnická osoba nemôže uplatniť výpovedný dôvod podľa § 711 ods. 1 písm. a) Občianskeho zákonníka; neprichádza u neho do úvahy potreba bytu na účely bývania osôb, ktoré by boli vo vzťahu k nemu osobami blízkymi (R 70/2004).

30. Súd má poznať svoju vlastnú judikatúru, t. j. aj rozhodnutia iných sudcov (resp. senátov) toho istého súdu, a túto judikatúru musí zohľadniť bez ohľadu na to, či na ňu samotné strany sporu poukazujú. Naopak, postoj všeobecných súdov vyznačujúci sa odlišnosťou prístupu k prejednávanej veci, ktoré sú v podstate identické, bez toho, aby svoj odklon odôvodnili, je prejavom svojvôle, ktorá odporuje základnému princípu materiálneho právneho štátu (III. ÚS 289/2017, ZNaU 43/2017), ako aj princípu právnej istoty a princípu predvídateľnosti rozhodnutia (čl. 2 CSP).

31. Neobstojí preto ani námietka sťažovateľky, že v danom prípade otázka právneho posúdenia charakteru prenajímaných priestorov nemohla vychádzať z rozsudku Mestského súdu v Košiciach sp. zn. 11 C 940/1991 z 26. novembra 1991.

32. Prípady, v ktorých nesprávna aplikácia jednoduchého práva všeobecným súdom má za následok porušenie základných práv a slobôd, sú tie, v ktorých táto nesprávna aplikácia jednoduchého práva je spätá s konkurenciou jednotlivých noriem tohto práva, prípadne s konkurenciou rôznych interpretačných alternatív, v ktorých sa odráža kolízia ústavných princípov, a naostatok za také možno považovať aj prípady svojvoľnej aplikácie jednoduchého práva. Pojem svojvôle možno interpretovať na prípady, keď všeobecný súd urobí taký výklad použitej právnej normy, ktorý je v extrémnom rozpore s právom na súdnu ochranu a princípom spravodlivosti, alebo ho urobí v inom než zákonom ustanovenom a v

právnom myslení konsenzuálne akceptovanom význame či bez bližších nerozpoznateľných kritérií (I. ÚS 533/2016). O svojvôli (arbitrárnosti) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natolko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (III. ÚS 264/05, ZNaU 100/2005).

33. V danom prípade nič nenasvedčuje tomu, že by sa krajský súd svojvôle pri výklade použitých právnych noriem dopustil, resp. že by výklad použitých právnych noriem krajským súdom bol ústavne neudržateľný.

34. Skutočnosť, že sťažovateľka sa s názorom krajského súdu nestotožňuje, nepostačuje sama osebe na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom sporových strán vrátane ich dôvodov a námietok. Do obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) totiž nepatrí právo sporovej strany dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (I. ÚS 97/97), resp. toho, aby súdy preberali alebo sa riadili výkladom všeobecne záväzných právnych predpisov, ktoré sporová strana predkladá (II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03, IV. ÚS 340/04, III. ÚS 284/08).

35. Na základe uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade niet žiadnej spojitosti medzi napadnutým rozsudkom krajského súdu a namietaným porušením základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

36. Ústavnú sťažnosť v časti, ktorou sťažovateľka namietala porušenie svojho základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy napadnutým rozsudkom krajského súdu, ústavný súd odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde pre nesplnenie

zákonom predpísaných náležitostí, keďže vo vzťahu k nemu neuviedla žiadnu ústavne relevantnú námietku.

37. Ústavný súd v konaní podľa čl. 127 ods. 1 ústavy nemá *ex offo* prieskumnú právomoc, t. j. nemá oprávnenie bez námietky sťažovateľky *en bloc* preskúmať napádané rozhodnutie a iniciatívne vyhľadávať prípadné ústavne neudržateľné pochybenia. Inými slovami, tvrdenie sťažovateľky bez jeho konkretizácie v interakcii s napádaným rozhodnutím, opatrením, prípadne iným zásahom nepostačuje na meritórne konštatovanie o porušení sťažovateľkou označených práv a slobôd (I. ÚS 245/2018).

III.2 K namietanému porušeniu základných práv sťažovateľky podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu

38. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľky odmietol podľa § 447 písm. f) CSP (bod 7).

39. Vo vzťahu k napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu sťažovateľka v ústavnej sťažnosti uviedla len to, že podaním dovolania splnila podmienku ustanovenú § 53 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (účinného do 28. februára 2019), a teda ústavný súd je oprávnený vo veci konať (bod 9). Námietku porušenia označených práv najvyšším súdom bližšie nekonkretizovala.

40. Ako bolo uvedené, ústavný súd v konaní podľa čl. 127 ods. 1 ústavy nemá oprávnenie bez námietky sťažovateľky *en bloc* preskúmať napádané rozhodnutie a iniciatívne vyhľadávať prípadné ústavne neudržateľné pochybenia.

41. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd ústavnú sťažnosť v časti, ktorou sťažovateľka namietala porušenie základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu, odmietol

podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde pre nesplnenie zákonom predpísaných náležitostí.

42. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľky uvedenými v petite nezaoberal, pretože rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. apríla 2020

Jana Baricová
predsedníčka senátu